

ALİ SEYDİ BEY VE SÖZLÜKLERİ

Şükrü Halûk AKALIN*

Özet

Resimli Kamus-ı Osmanî, Seci ve Kafiye Lügati, Defter-i Galatat, Lügatçe-i Edebiyat, Musavver Dairetü'l-Maarif, Lisan-ı Osmanîde Müstamel Lügat-i Ecnebiye, Resimli Yeni Türkçe Lûgat adlı eserlerin hazırlayıcısı ve yazarı Ali Seydi Bey ilgi çekici bir şahsiyettir. Bu yazıda Osmanlı Devleti'nin son yıllarında başlayan sözlükçülük çalışmalarına Türkiye Cumhuriyeti döneminde devam eden Ali Seydi Beyin hayat hikâyesi, sözlükçülüğü ve sözlükçülüğü tanıtılmaktadır.

Anahtar Sözcükler:

Ali Seydi Bey, Resimli Kamus-ı Osmanî, Seci ve Kafiye Lügati, Defter-i Galatat, Lügatçe-i Edebiyat, Musavver Dairetü'l-Maarif, Lisan-ı Osmanîde Müstamel Lügat-i Ecnebiye, Resimli Yeni Türkçe Lûgat

Abstract

Ali Seydi Bey who is the author of the Resimli Kamus-ı Osmanî, Seci ve Kafiye Lügati, Defter-i Galatat, Lügatçe-i Edebiyat, Musavver Dairetü'l-Maarif, Lisan-ı Osmanîde Müstamel Lügat-i Ecnebiye, Resimli Yeni Türkçe Lûgat is an interesting personality. In this paper the life of the Ali Seydi Bey and his lexicographical works, which started in the last years of the Ottoman State, in the period of Turkish Republic will be introduce.

Key Words:

Ali Seydi Bey, Resimli Kamus-ı Osmanî, Seci ve Kafiye Lügati, Defter-i Galatat, Lügatçe-i Edebiyat, Musavver Dairetü'l-Maarif, Lisan-ı Osmanîde Müstamel Lügat-i Ecnebiye, Resimli Yeni Türkçe Lûgat

Giriş

Erzincan'da 24 Mart 1870 tarihinde dünyaya gelen Ali Seydi Bey, süvari kumandanı Üzeyir Paşa ile Safiye Hanımın oğludur. Erzincan Askerî Rüştîyesi ile Mülkiye İdadisini bitirmiştir. Mülkiyedeki öğrenimi sırasında şiire olan ilgisi ve yazdığı şiirlerle dikkati çeken Ali Seydi Bey, bu okulun yüksek kısmından 1891 yılında mezun oldu. Aynı yıl Şûrâ-yı Devlet Kalemünde devlet hizmetine girdi. Bir yandan da çeşitli okullarda hesap, hendese, kitabet, imla ve tarih dersleri vermeye başladı. Hakkındaki bir jurnal

* Prof.Dr., Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, shakalin@shakalin.net

yüzünden tutuklanıp yargılamasının ardından 1896 yılında Arazi-i Seniyye Başkâtipliği göreviyle Bağdat'a sürüldü. Sürgüneyken Bağdat İdadisi ile birlikte bazı okullarda öğretmenlik yaptı. Bölgedeki aşiretler arasındaki bazı ihtilâflara çözüm bulmakla görevlendirildi. Tarafları memnun ederek ihtilâfları çözdüğü, böylece devleti büyük bir deritten kurtardığı için affedildi ve 1900 yılının Mart'ında İstanbul'a dönmesine izin verildi.

Görevlerindeki başarıları dolayısıyla 1901 yılında Hazine-i Hassa Tahrirat Kalemi mümeyyizi, 1904'te başmümeyyiz, 1907'de ise müfettiş oldu ve çeşitli rütbe ve nişanlarla mükâfatlandırıldı. Bu arada Bağdat, Basra ve Musul idareleri ile Dicle üzerinde çalışan Hamidiye Vapurları İdaresini teftiş için 1907-1908 yılları arasında yaklaşık bir yıl bu bölgede bulundu. II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesinin ardından Hazine-i Hassanın Maliye Nezaretine bağlanması üzerine kadro düzenlemesi sonucu açıkta kaldı. Ancak liyakati, ehliyeti ve hizmeti dikkate alınarak 9 Eylül 1909 tarihinde Dahiliye Nezareti müfettişliğine tayin edildi.

Sultan Reşad'ın emriyle kurulan Tarih-i Osmanî Encümenine Kasım 1909 yılında daimî üye seçildi. Bu arada Mütamayiz rütbesi ve ikinci Mecidî nişanıyla ödüllendirildi. Adana vali vekilliği, Dahiliye Nezareti Teftiş Heyeti umum müdür vekilliği, Bolu ve Çatalca sancakları mutasarrıflığı ve Elaziz valiliği yaptı. Bu görevinden azledildikten sonra kendisini araştırmaya, eser yazmaya, eğitim ve öğretime adanmıştı.

Ali Seydi Bey, Cumhuriyet'in ilanının ardından Türk Tarih Encümenine dönüştürülen Tarih-i Osmanî Encümeninde görev aldıysa da Encümenin 1927 yılında Maarif Vekâleti bünyesinde ve Köprülüzade Mehmed Fuad başkanlığındaki yeniden yapılandırılması sırasında kadro dışında kaldı. Bu sırada Mekteb-i Mülkiyede öğretmenlik yaptı. Ali Seydi Bey, 1933 yılı Nisan'ında ara seçiminde dördüncü dönem Trabzon mebusu seçilerek Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne girdi. Ancak aynı yılın Haziran ayı sonlarında rahatsızlanınca Cerrahpaşa Hastanesine kaldırılmış, iki ay süren tedaviye rağmen yakalandığı

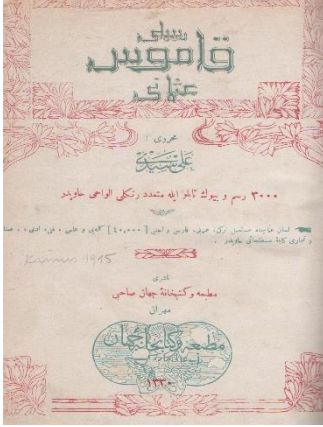
hastalıktan kurtulamayarak 1 Ağustos 1933 günü vefat etmiş, 3 Ağustos 1933 günü Topkapı mezarlığına defnedilmiştir. Ailesi Soyadı Kanunu ile Armaner soyadını almıştır.

SÖZLÜKÇÜLÜĞÜ

Ali Seydi Bey toplum olarak ilerlemenin, gelişmenin Batı'nın bilim ve fen alanlarındaki gelişmelerinden haberdar olmak, halkın kültür seviyesini yükseltmekle mümkün olacağı düşüncesindeydi. Araştırmacı bir ruha sahip olan Ali Seydi Bey, sıvı ilaçların kolaylıkla içilmesi için özel bir kaşık icat etmiş ve ihtira beratını almıştır. Kültürümüze en büyük hizmeti ise tarih, edebiyat, eğitim, ahlak alanlarında bir bölümü ders kitabı olan ve sayısı yüze yaklaşan eserleridir. Ancak en önemli eserleri sözlükçülük alanında olmuştur. Dil konusuyla özel olarak ilgilenen Ali Seydi Bey, pek çok sözlük yazmış, ansiklopedi çalışmalarında yer almıştır. Arap kökenli alfabe yerine Latin kaynaklı yazıya geçilmesi düşüncesine karşı çıkmış, değişikliğin yol açacağı olumsuzlukları belirten bir de kitapçık yayımlamıştır. Ancak yeni Türk harflerinin kabulünden sonra da sözlüğünü yeni harflerle yayımlayan ilk kişi Ali Seydi Bey olmuştur.

Ali Seydi Bey, sözlüklerinde uyguladığı yöntemlerle Türk sözlükçülüğünde bazı alanlarda ilkleri gerçekleştirmiştir. Hazırlamış olduğu *Resimli Kamus-ı Osmanî* söz varlığı, madde düzeni, resimler, terimler açısından dikkat çekicidir. İşitme engellilerin doğal iletişim dili olan Türk İşaret Dilinin parmak abecesindeki harfleri, sözlüğünde her harfle ilgili bilgiler verirken resimlerle göstermiştir. Osmanlı Türkçesi sözlükleri içerisinde Türk İşaret Dilinin alfabesini veren ilk ve tek sözlük *Resimli Kamus-ı Osmanî*'dir. Çeşitli bilim dallarından uzmanların da katkılarıyla bilim terimlerini de sözlüğüne almıştır.

RESİMLİ KAMUS-I OSMANÎ

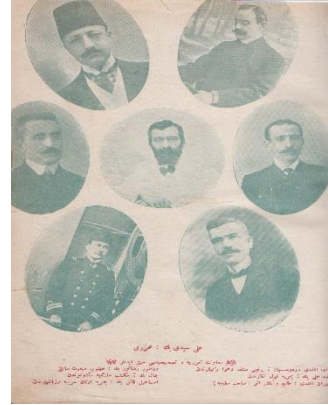

Söz varlığı açısından Osmanlı Türk sözlükçülüğünün en geniş ve kapsamlı sözlüğü olan Ali Seydi Beyin *Resimli Kamus-ı Osmanî* adlı eseri, Cihan matbaa ve kütüphanesi sahibi Mihran tarafından 1909, 1910, 1912 yıllarında üç fasikül hâlinde yayımlanmıştır. *Lisan-ı Osmanîde müstamel Türkî, Arabî, Farişî ve ecnebi 40.000 kelimeyi ve ilmî, fennî, edebî, sınaî ve ticarî kâffe-i mustalahatı havidir* sözleriyle sözlüğün kapsamı kapakta belirtilmektedir.

Sözlük yazarı Ali Seydi Bey olsa da sözlüğün yazımına ve düzeltelerine yardımcı olan Davut Efendi Dermosyan (Birinci sınıf davavekili), Doktor Rıza Nur (Sinop sabık mebusu), Mehmet Ali Bey (Bahriye Kolağalarından), Cemal Bey (Mekteb-i Mülkiye mezunlarından), İsmail Faik Bey (Bahriye Erkân-ı Harbiye yüzbaşılardan), Mihran Efendi (tabî ve naşir-i eser, sahib-i matbaa) iç kapakta fotoğraflarıyla birlikte belirtilmiştir. Bu kişiler uzmanlık alanlarına göre sözlükteki terimlerin tanımlanmasına da yardımcı olmuşlardır.

Ali Seydi Bey, sözlüğünün ön sözü niteliğindeki *İfade* bölümünde o güne kadar hazırlanıp da yayımlanan hiçbir sözlüğün yirmi beş bin sözcükten fazlasını kapsamadığı hâlde kendi sözlüğünün kırk bin sözcüğe sahip olduğunu belirtmektedir. *Lügat-i Remzi* ile *Kamus-ı Türkî* yazarlarının sözlüklerine bir iki yüz kadar terim olarak dilimize katkıda bulduklarını belirten Ali Seydi Bey, bu gayretin ihtiyacı karşılayamadığını, bu eksikliği gidermek üzere üç bin kadar bilim terimini kendi eserine eklediğini kaydeder.

Söz varlığının seçiminde Türkçe sözcükleri derlemeye özen gösteren Ali Seydi Bey, Arapçadan, Farsçadan, İtalyancadan, Fransızcadan vb. dillerden dilimize girmiş olan sözcük, terim ve deyimleri Türkçede kullanıldıkları anlamlarıyla vermiştir. Uyguladığı düzende madde başı sözcükten sonra köken kısaltmalarla belirtilmiştir. Türkçe sözcükler T. (ت) harfiyle, Arapça sözcükler Ayın (ع) harfiyle, Farsça sözcükler Fa. (ف) harfleriyle, ecnebi sözcükler de C. (ج) harfiyle gösterilmiştir. Ecnebi diye nitelenenler İtalyanca, Fransızca, Latince, Rumca, Ermenice gibi dillerdir. Bununla birlikte köken bilgisi konusundaki yetersizlik yüzünden Ermeniceden alıntı *avanak*, Rumcadan alıntı *kaldırım* Türkçe olarak gösterilmiştir. Kökenden sonra sözcük türüne de kısaltmalarla işaret edilmiştir. Türkçe fiiller mastar olarak kabul edilip

(مص) ile, sıfat (ص), isim (س), zamir (ض), zarf (ظ), edat (د) ile kısaltılmıştır. Arap dil bilgisi yöntemine göre ism-i fail (سف), ism-i meful (سمف), eril (د), dişil (ث) yapılar bile belirtilmiştir.

*Lisanımızda hareke müstamel olmadığından bir lafzın manasını bilmeyen onun sıhhat-i telaffuzunu da bilemeyeceğinden bahisle ileri sürülen görüşleri değerlendiren Ali Seydi Bey, sözcüklerin doğru okunuşları için sözlüğünde harekeleme düzeni kullanmıştır. Sözcüklerin sıralanışında da bu düzen gözetilmiş, her harfte üstün, esre ve ötre sıralamasıyla maddeler verilmiştir. Ancak her harfin önce fethalı biçimlerle başlayacağı bilindiğinden meftuha başlığı kullanılmadan sözcükler sıralanmıştır. Fethalı sözler bitince meksureli, sonra da mazmumeli sözler verilmiştir. Örneğin P harfi doğrudan doğruya *pa, pay, papadya, papara* sözleriyle başlayıp *paydar, paydos, paye, payız* sözleriyle bitirilmiş, ardından pa-yı meftuh başlığının altında *pepsin, pepegi, pepe, pepeme* sözlerine geçilmiştir. Bu bölüm *piyon, pih* sözleriyle bitirilmiş, sonra pa-yı mazmum başlığı altında *puhte, pür-paye, pür-çin* sözlerine yer verilmiştir. Bu bölüm de *poyraz, puyende, puye* maddeleriyle sonlandırılmıştır.*

Sözcüklerin kolay bulunması amacıyla üstbilginin sağ köşesinde sayfanın ilk sözcüğünün en az ilk üç harfi, sol köşesinde de sayfanın son sözcüğünün en az üç harfi ayrı ayrı gösterilmiştir.

Madde başı sözcükle kurulmuş birleşik sözler, türevler, deyimler iç maddede yer almıştır. Örneğin *kap* maddesinin altında *kap kacak, ayakkabı, sağlam ayakkabı değil, kaplı, kabına sığmamak, kapçık, kapsız* iç maddeleri vardır. Bu iç maddelerden *ayakkabı* aynı tanımla *ayak* maddesi içinde de bulunmaktadır. Bu türden sözcükler madde içinde kalmış, madde başı yapılmamıştır. Fiillerle kurulu birleşik sözler ve deyimlerde de aynı yöntem uygulanmıştır. Örneğin *kazmak* maddesi altında *kazma, kazdırmak, kazılmak* iç maddeleri vardır.

Akmak maddesi şöyle düzenlenmiştir:

akmak [T(ürkçe), m(astar)] *Mayiin bulunduğu yerden aşağı doğru hareketi, cereyan, seylan. § Kumaşın teli kaçması. Ağzı suyu akmak = İmrenmek. Nur akmak = Parlak olmak. Yaş akmak = Ağlamak. Akma = Akmak maddesinden mastar-ı tahfifi. Şihap. akındı akıntı = bir cism-i mayiin hareket-i mütemadiyesi. Nehir veya deniz suyunun bir cihete doğru cereyanı. Akıntıya kürek çekmek = Olmayacak bir işle uğraşmak, boş yere yorulmak.*

Broş gibi Batı dillerinden dilimize girmiş sözcüklerin ise *Broche* biçiminde özgün yazılışları Latin alfabesiyle verilmiştir.

Sözlükteki her harf o harfle ilgili ansiklopedik bilgi ile başlamaktadır. Elifbanın kaçınıcı harfi olduğu, hangi sesleri karşıladığı, ebcetteki karşılığının ne olduğu gibi bilgilerin yanı sıra İbrani, Süryani, Latin alfabelerindeki biçimleri verilmiş; Arap yazısında da kûfi, talik, sülüs, nesih, siyakat, divanî, celi divanî, icazet, rıka, reyhani, şeceri hatlarındaki yazılışları gösterilmiştir. Bu bölümün en ilgi çekici yanı ışıtmeye engellilerin doğal iletişim aracı olan Osmanlı Türk İşaret Dilinde her harfin

parmak elifbasındaki biçiminin çizimle verilmiş olmasıdır.

Ali Seydi Beyin bu önemli sözlüğünü kimi araştırmacılar Kamus-ı Türkî'ye göre ilkel bulsa da Resimli Kamus-ı Türkî Türk sözlükçülüğünde henüz değeri bilinmemiş eserlerdendir. Yeni Türk harfleriyle yayımının yapılması, bu sözlüğün değerini gözler önüne serecektir.

SECI VE KAFIYE LÜGATİ

Ali Seydi Beyin Melkon ile birlikte hazırladığı sözlük 1908 yılında yayımlanmıştır. Eser, bu tür sözlüklerin gerekliliği ve önemi hakkında bir girişten sonra sözlüğün kullanılışıyla ilgili bazı bilgilerin verildiği açıklama ile başlamaktadır. Yazarlar, Batı dillerinde pek çok örneği olmasına rağmen Türkçede benzeri bir sözlüğün bulunmaması nedeniyle böyle bir eser hazırladıklarını belirtmektedirler. Söz varlığının seçiminde edebiyatla ilgilenenler arasında kullanılan Arapça ve Farsça kelimelere önem verdiklerini, dilimize diğer yabancı dillerden geçmiş olanlarla az kullanılan sözcükleri kitaba almadıklarını açıklarlar. Eserde yer alan kelimelerin asıl ve mecazi anlamlarıyla eş anlamlıları ayrı ayrı gösterilmiş, aynı kökten türeyen biçimler o kelimenin altında açıklanmıştır. Kafiye sözlüğü olduğu için sözcüklerin sıralanışında son harflerinin alfabetik sıralanışları esas alınmıştır. Böylece her fasılda sonu aynı harfle biten kelimeler toplanmış, bunlar kendi aralarında ilk harflerine ve med, fetha, kesre, zamme gibi hareketlerle okunuşlarına göre düzenlenmiştir. Yaklaşık on beş bin sözcük bulunan eserde bunların seci ve kafiye olarak kullanılışlarını göstermek için örnek beyitler de verilmiştir. Dokuz yüz sayfaya yaklaşan bu hacimli eser aynı zamanda genel bir sözlük olarak kullanılabilir niteliktedir. Eserden metin tamirinde okunamayan sözcüklerin belirlenmesinde de yararlanmak mümkündür.

LÜGATÇE-İ EDEBİYAT

İstanbul'da 1909 yılında yayımlanan bu eser küçük bir edebiyat sözlüğüdür. Ali Seydi Bey, eserinin *İfade* bölümünde kullanılmakta olan edebî terimleri "tarif, tefsir, izah ve misalleriyle elifbâ sırasıyla toplayan böyle bir lâhikanın yazılmasını faydalı ve lüzumlu gördüğünü" belirtmektedir. Muallim Naci'nin *İstilahat-ı Edebiye*'si varken bu kitabı kaleme almasını ise onun bütün edebî terimleri olarak uzun uzadıya açıklaması ve alfabetik olmaması sebebiyle bir sözlük niteliğini taşıyamamasına bağlamaktadır.

DEFTER-İ GALATAT

Türkçede galat yani yanlış olarak kullanılan yaklaşık bin beş yüz sözcüğün doğru biçimi ile birlikte yedi yüz kadar yakın ve eş anlamlı kelimenin aralarındaki farkları ve kullanıldıkları yerleri gösteren sözlüktür. 1909 yılında İstanbul'da yayımlanmıştır.

LİSAN-I OSMANÎDE MÜSTAMEL LÜGAT-İ ECNEBİYE

Osmanlı Türkçesinde kullanılmış olan ecnebi sözleri konu edinene ve benzerleri arasında en kapsamlı sözlük olan bu eserin Ali Seydi Beye ait olduğu sanılmaktadır. Mustafa Nihat Özön Türkçe Yabancı Kelimeler Sözlüğü'nde kendisinden daha önce yazılmış sözlükleri anarken Ali Seydi'nin bu eserinden söz etmez. Ancak Özön, kitabını meydana getirirken yararlandığı eserlerinden örnek alınmış yazarlar kaynakçasında kaydettiği A. S.'nin Ali Seydi Bey olduğu düşünülmektedir.

MUSAVVER DAİRETÜ'L-MAARİF

Ali Seydi Beyin Ali Reşat, Mehmet İzzet ve L. Feuillet ile birlikte hazırladığı ansiklopedidir. İstanbul'da 1916-1917 yıllarında yayımlanmaya başlanmış olan ansiklopedisinin altı yedi ciltten oluşacağı ön sözünde belirtilse de ikinci cildinin ilk bölümündeki *Üseyyid* maddesinde yarım kalmıştır. Fransızca Petit Larousse örnek alınarak hazırlanan ve dönemindeki ansiklopediler içinde gerek düzenlenişi gerek kapsamı ve içeriği bakımından önemli bir yeri olan ansiklopedi aynı zamanda Fransızca Türkçe sözlük niteliğindedir. Eserin Türkçe söz varlığı açısından önemi sözcükler için örnekler yazılması ve ortaya çıkış sebepleriyle kullanıldığı yerler belirtilerek atasözlerine yer verilmiş olmasıdır. Ayrıca her kelimenin Latin harfleriyle de yazılışı gösterilmiştir. Ansiklopedi bu özellikleriyle sözlük özelliğine de sahiptir.

RESİMLİ YENİ TÜRKÇE LÜGAT

Ali Seydi Bey'in Yazı Devrimi'nin henüz birinci yılında yayımlanmış olduğu ve Türk sözlükçülük tarihinde yeni Türk harfleriyle basılmış ilk sözlüktür. Sözlüğün karton kapak baskısı 1929 yılına aittir. Ciltlenmiş biçiminde ise iç kapakta yine baskı tarihi 1929'dur, cilt üzerinde ise 1930 yılı vardır.

Ali Seydi Bey, yeni Türk harflerinin kabulünden sonra üç ay gibi kısa bir sürede bu sözlüğü hazırladığını belirttiği *Birkaç Söz* bölümünde şunları yazıyor:

Yeni harf inkılâbının tevlit eylediği en büyük ihtiyaç, bir "Lûgat kitabı" idi. Bu inkılâbın en har mürevvici olan hükümeti cümhuriye; bir seneden beri bu hususta resmî teşebbüsatta, gayri resmî

teşvikat ve teşciatta bulundu ve bulunuyor. Lâkin "Lâtin" alfabetesinin aynı tertibi hecai üzerine kabul edilmiş olması, eski türkçe alfabe tertibini yukarıdan aşağıya altüst etti. Binaenaleyh, bu gün şu tertibe göre yeniden bir "Lûgat kitabı" yazmak, eskiden olduğu gibi bir nevi kopyacılıktan veya esasî kopyacılığa müstenit olup icabına göre kalem ve karihay (meddü kasır) vadisinde oynatmaktan ibaret değildir. Zira: bu gün elde taklit ve takip edilecek bir nümune, bir model, bir rehber, formül yoktur. Şu muhit ve şerait içinde müceddeden bir eser vücuda getirmek bütün manasile (İcat) demektir; yani çok müşküldür. Bu adeta bir demir leblebidir, çiğneyene aşkolsun!

İşte bundan dolayıdır ki harf inkılâbının senei devriyesini idrak ettiğimiz halde henüz meydana bir lûgat kitabı çıkmadı. Evet, birkaç zatin münferiden ve birkaç zatin de müştereken bir (Kamus), bir (Lûgat kitabı) tertibine kıyam ve teşebbüs ettiklerini ve -binnetice- hepsinin uğradıkları müşkilâtтан dolayı «terki teşebbüs» sahasına saptıklarını öğrendim. Ben, üç ay zarfında kuvvetli malûmatıma değil, sarsılmaz mesai ve irademe istinaden şu eseri vücuda getirmeğe muvaffak oldum.

Başlıca rehberim (Dil Encümeni)nin imlâ lûgatı ile Şemsettin Sami Beyin (Kamusu Türkisi)dir.

Halbuki, şu eser yalnız türkçe bir lûgat kitabı olmayıp aynı zamanda bir de türkçeden fransızcaya bir lûgat kitabıdır. Çünkü bu günkü ihtiyaca göre vatandaşlar, yalnız yeni harflerle yazılmış türkçe bir lûgat kadar (türkçeden fransızcaya) mahsus bir lûgat kitabına da mühtaçtırlar.

Şurasını da arz edeyim ki eski lûgat kitaplarında füzuli olarak birçok sahifeler işgal eden ve halbuki ne resmî ne de ilmî dilimizde kullanılmayan gayri menus arabî kelimeler tayyedildiği gibi halk lisanına geçmemiş olan mürekkep istilahları da terkedilmiştir.

Birçok kusurları havi bulunduğunu itiraf eylediğim şu eserin ne kadar müşkülâtla yazıldığına takdirini erbabına bırakarak hatmi kelâm ediyorum.

Sözlüğün Resimli Kamus-ı Osmanî'ye dayanılarak hazırlandığı, birtakım küçük değişikliklerle sözlüğün yeni bir yapıya göre düzenlendiği anlaşılmaktadır. Örneğin yukarıda Resimli Kamus-ı Osmanî'den örnek olarak verdiğimiz *akmak* maddesi Resimli Yeni Türkçe Lûgat'te şöyledir:

Akma Akmak [T(ürkçe), m(astar)] *Mayi şey bulunduğu yerden aşağıya doğru hareket etmek, cereyan eylemek: su akıyor ş suyun üstünde yüzer gibi kayıp gitmek ş kumaş dikiş yerinden çözülüp ayrılmak. Ağzın suyu akmak – İmrenmek. Göz akmak – Kör olmak. Nur akmak – Pek parlak olmak: yüzünden nur akıyor. Yaş akmak – Ağlanmak.*

Sözlükte fiillerin -mAk ve -mA eki almış biçimleri aynı maddede verilmiştir. Farklı anlamlar ş işaretiyle ayrılmış, örnekler (:) işaretinden sonra yazılmıştır. Yazısı dışında *Resimli Yeni Türkçe Lûgat*'in en önemli farklılığı Türkçe madde başı ve madde içi her sözün, her deyim, her terimin Fransızca karşılığının verilmiş olmasıdır.

Ancak yeni yazının Türkçe için uygulanması yeni olduğundan Dil Encümeninin İmlâ Lûgati'nde bile görülen ikili yazılışlar, karışıklıklar *Resimli Yeni Türkçe Lûgat*'te de kendisini göstermektedir. Bu kusurlarına karşın Resimli Yeni Türkçe Lûgat yeni Türk harfleriyle yayımlanan ilk Türkçe sözlük olması dolayısıyla Türk sözlükçülüğü tarihindeki yerini almıştır.

KAYNAKÇA

- Ali Seydi (1909-1912), Resimli Kamus-ı Osmanî. İstanbul: Matbaa ve Kütüphane-i Cihan.
 Ali Seydi (1929). Resimli Yeni Türkçe Lûgat. İstanbul: Cihan Kitaphanesi
 TBMM Albümü 1920-2010. C. 1, s. 224, Ankara, 2010
 Uzun, Mustafa (1989). Ali Seydi Bey. TDV İslam Ansiklopedisi, C. 2, s. 442-445
 Yavuzarslan, Paşa (2009). Osmanlı Dönemi Türk Sözlükçülüğü. Ankara: Tiydem Yayıncılık, s. 248-257.